

3. DE CHRISTO - KRISTUKSESTA

SY 101 –
LUENTOSARJA
Prof. Miikka Ruokanen

- *Kristologian kuuluu useita opinkohtia, mm. (sulun numerot viittaavat McGrathin oppikirjaan):
- -Jeesuksen Kristuksen persoona: kaksiluonto-oppi (liittyy kolminaisuusoppiin) (350-382)
- -Kristologiset tittelit Uudessa testamentissa (344-350)
- -Jumalan Pojan (toisen persoonan) pre-eksistenssi
- -Jumalan Pojan inkarnaatio (378-382)
- -Jumalan Pojan kenosis
- -Jeesuksen elämä, opetukset ja tunnusteot (391-404)
- -Sovitusoppi: Jeesuksen kärsimys ja ristinkuolema (420-445)
- -Jeesuksen Kristuksen ylösnousemus (405-414)
- -JK:n taivaaseenastuminen
- -JK:n paruusia
- -JK:n kolme virkaa (profeetta, pappi, kuningas)
- -Kristologia ja soteriologia (armo-oppi) (445-454)

- *Seuraavassa poimimme esimerkinomaisesti vain yhden kohdan: *sovituspöytäkirja*

Risti on kristinuskon keskus

- *Jokaisen kristillisen jumalanpalveluspaikan ja kristityn kodin keskeisin symboli on risti. Kristityt käyttävät risti-symbolia hyvin monimuotoisesti sekä ristinmerkkiä päivittäisessä hartaudessaan.
- *Alusta alkaen kristillisen kirkon tärkein toiminto ja seurakunnan elämän keskus on *pyhä eukaristia*, Jeesuksen Kristuksen kärsimyksen ja kuoleman muistaminen, aktualisointi ja sen vaikutusten vastaanottaminen: "Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä." Joh. 6:56
- *Kristityksi tulemisen portti, *pyhä kaste*, on alunalkaen ymmärretty toimitukseksi, joka yhdistää kastettavan Kristuksen ristinkuolemaan ja ylösnousemukseen (Room. 6).

- *Alunalkaan neljä evankeliumia olivat ytimeltään *passio-kertomuksia*, dokumentteja Jeesuksen kärsimyksestä ja ylösnousemuksesta. Passio-kertomuksen alkuun liitettiin muuta Jeesuksen syntymää, elämää, opetusta, tunnustekoja ym. kuvaavaa materiaalia.
- *Alusta asti kristittyjen itseymmärrykseen kuului ajatus kristinuskosta ennen muuta soteriologisena *armouskontona*: Jumala, joka on olemukseltaan rakkaus, on lähettänyt Poikansa maailmaan voittamaan ihmislajin luopumuksen, ottamaan pois maailman synnit, saamaan aikaan sovituksen langenneelle ihmiskunnalle ja saattamaan ihmiskunnan (luomakunnan) takaisin Luojansa yhteyteen.

- *Varhaisen dogminmuodostuksen intentiona oli nimenomaan puolustaa tätä soteriologisen armouskonnon ideaa: Vain Jumala voi pelastaa langenneen ihmiskunnan; siksi on välttämätöntä, että itse Jumala tuli Kristuksessa ihmiseksi - jos Jeesus olisi vain täydellinen ihminen, ihmisen ja Jumalan välistä kuilua ei olisi ylitetty. "Vain se, minkä Jumala omaksuu, voi pelastua." "Logos on tullut lihaksi, jotta me voisimme jumalallistua" ("ho gar logos sarks egeneto, hina hemeis theopoiethenai dynethomen"; McGrath s. 446 on väärä käänös). (Ks. Athanasioksen kanta Areiosta vastaan, McGrath, 356-357.)
- *Oppi rististä ja siinä tapahtuvasta sovitukselta on Karl Barthin (k. 1968) mukaan "kaiken kristillisen tiedon keskus: jos teologia epäonnistuu tässä, se epäonnistuu kaikessa". Wilfried Härle toteaa (v. 2000): "Oppi sovitukselta on kuuluu dogmatiikan vaikeimpaan ja tärkeimpään alueeseen, ja juuri siinä tarvitaan kaikkein eniten selkeyttämistä."

- *Jakamattoman kristikunnan ekumeeniset konsiilit eivät lausuneet mitään suoraan sovitusopista. Kirkot eivät ole myöhemminkään luoneet tarkkoja opillisia määritelmiä siitä, mitä ristillä oikeastaan tapahtui. *Miksi?*
- *Teologia on aina käyttänyt Raamatun moninaista terminologiaa ja kieltä: uhri, sovitus, lunastus, hyvitys, sijaiskärsiminen, anteeksiantamus, voitto synnistä jne. J.N.D. Kelly toteaa (1958): "Todellakin, vaikka Kristuksen kautta tapahtuva lunastus on aina ollut kristinuskon keskeinen motivoiva voima, tähän päivään saakka ei ole laadittu mitään lopullista ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää siitä, miten lunastus tapahtuu."

Sovitusopin kritiikki

- *Keskeisestä asemastaan huolimatta sovitussoppi joutui voimakkaan kritiikin kohteeksi valistuksen aikaisessa ja sen jälkeisessä uusprotestanttisessa teologiassa, sekä sittemmin osassa uudempaa katolista teologiaa. Nykyisinkin dogmatiikan tai syst.teologian yleisesityksissä sovitussoppi on heikko kohta. Vain kaikkien konservatiivisimmat kalvinistit ovat omalla tavallaan korostaneet sovitussoppia.
- *Esim. 1900-luvun tunnetuin eksegeetti (luterilainen) Rudolf Bultmann (k. 1976) soveltaa myyteistä riisumis -ohjelmansa sovitussoppiin ja vaati luopumaan "verenhimoisesta ja julmasta Molokista" kristillisenä Jumala-kuvana. "On primitiivistä mytologiaa kuvitella, että ihmiseksi tullut jumalolento sovittaa verellään ihmisten synnit."

- *Kriittinen kommentti Bultmannille: Ristillä Jeesus ei ole Isänsä vaan ihmiskunnan vihan kohteena. Ei Jumala, vaan syntinen ihmiskunta teloittaa Jumalan Pojan. Risti on "korkeinta tiedettä ihmisestä", eräänlainen "kollektiivinen psykoanalyysi" ihmislajin syvästä aggressiivisuudesta (vrt. Gen. 6:11).
- *2000-luvun alusta alkaen sovitusoppiin on alettu kiinnittää aivan erityistä huomiota varsinkin englanninkielisessä teologiassa, osittain myös saksankielisessä.
- *On noussut esille ääniä, jotka vaativat luopumista ajattelutavasta, jossa Jumalasta tulee väkivaltainen "*jumalallinen lapsen hyväksikäyttäjä*" (divine child abuser). Perinteistä sovitusoppia on käytetty kaikenlaisen alistamisen ja syrjinnän oikeuttajana, siihen sisältyy jopa ajatus "moraalittomasta" Jumalasta: sovituksen hintana on sokea alistuminen mielivaltaisen isähahmon väkivallan kohteeksi (esim. mustan teologian ja womanistiteologian kritiikki).

- *Esille on noussut niitä, jotka yrittävät luoda *väkivallattoman sovitusopin* malleja (esim. J.Denny Weaver, John Sanders, Marit Trelstad, Mary M. Solberg, Deanna A. Thompson). Jeesus panee päätepisteen väkivallan kierteelle, kun hän suostuu uhriksi, ei vastaa voimalla väkivaltaan, vaan absorboi, "imee itseensä" muiden pahuuden.
- *Tunnetuin uusi malli on ranskalais-amerikkalaisen filosofin René Girardin teoria uskonnollisista uhreista eräänlaisena kollektiivisena "terapiana", joka kanavoi muutoin tuhoisan yhteisöllisen väkivallan sijaisena toimivaan syntipukkiin (Lev. 16). Rituaalinen väkivalta on kuin "rokote", joka suojaa pahemmalta väkivallalta. Girardin pohjalta on syntynyt muitakin yrityksiä tulkita sovitus *paranemisen* (healing) näkökulmasta.
- *Non-juridiset t. ei-legaaliset sovitusteoriat ovat tulleet yleisiksi liberaalimmassa teologiassa; konservatiivisemmat jatkavat anselmilais-kalvinistista *sijaisrangaistus* (penal substitution) -linjaa (ks. selitys alempana).

Sovitusopin kolme mallia

- *Maailman kuuluisin moderni sovitusopillinen tutkielma on ruotsalaisen Gustaf Aulénin 1930 julkaisema pienimuotoinen, luentosarjaan pohjautuva teos *Christus Victor: Historiallinen tutkielma sovitusidean kolmesta päätyypistä*.
- **1. Klassinen alkukristillinen Christus Victor -malli**
- *Aulén näkee tämän varsinaiseksi Uuden testamentin malliksi, jota myöhemmin edustivat selkeimmin Irenaeus ja Luther. "Keskeisenä teemana on ajatus sovituksesta jumalallisena konfliktina ja voittona. Christus Victor taistelee ja voittaa pahan vallat, tyrannit, joiden orjuuttamana maailma kärsii. Kristuksessa Jumala sovittaa maailman itsensä kanssa." Kristus on voittaja, koska hän on uhri: *victor quia victima*.

- Jo Jeesuksen risti riittää "riisumaan aseista vallat ja voimat", kun Jumala "teki Kristuksesta niiden voittajan" (Kol. 2:15), mutta Jeesuksen ylönousemus *kaksinkertaistaa* hänen voittonsa pahan voimista! (Ks. myös Paavalin *hypernikômen*, Room. 8:34-37.)
- *Olennaista tässä mallissa on, että sovitus tarjotaan kokonaan Jumalan vapaana lahjana ihmiskunnalle. Jeesus kärsii ja voittaa ihmiseksi tulleen Jumalan Poikana pahan vallat - synnin, kuoleman ja Saatanan. Paino on siinä, mitä Jeesus Kristus Jumalan Poikana, *vere Deus*, tekee. Kysymyksessä on *sovitus ylhäältä alaspäin*, Jumala itse on *sovittaja*, sovituksen subjekti.
- *Christus Victor -mallia selostetaan teologissa kirjoissa usein väärin seuraten Gregorios Nyssalaisen alulle laittamaa "huijausteoriaa" (Paholaisen "oikeudet"; kala, syötti, koukku; ks. McGrath, 426). Varsinaisella Christus Victor -mallilla ei ole mitään tekemistä em. fiktion kanssa. (McGrath, 429, arvostelee Aulénia Christus Victor -mallin liioittelusta; mutta McGrath ei itse asiassa ole tajunnut tämän mallin koko kattavuutta; ks. alempana.)

● 2. Anselmin latinalainen satisfaktio-malli: objektiivinen sovitus

- *Toinen sovitusopin perusmalli, josta itse asiassa tuli vallitseva sekä katolisessa ja protestanttisessa teologiassa, perustuu Anselm Canterburläisen (k. 1109) teokseen *Cur Deus homo* (1098).
- *Siinä Anselm, roomalais-germaaniseen oikeusajatteluun perustuen, esittää ajatuksen *satisfaktiosta* eli hyvityksestä: Olennaista on, että Jeesus Kristus synnittömänä ihmisenä, ihmiskunnan edustajana tarjoaa hyvityksen eli kompensaaion siitä, että ihmislaji on synnillään loukannut Jumalan kunniaa ja pyhyttä. Paino on nyt siinä, mitä Jeesus Kristus tekee ihmiskunnan edustajana, *vere homo*, ihmiskunnan puolesta lepyttääkseen loukatun Jumalan. Kysymyksessä on *sovitus alhaalta ylöspäin*, Jumala on *sovitettu*, sekä sovituksen subjekti että varsinkin sen objekti t. kohde.

- *Anselmin logiikka juoksee näin:
- 1. Kaikki synti loukkaa Jumalan kunniaa ja pyhyyttä.
- 2. Loukkaus voidaan hyvittää ainoastaan joko rangaistuksella tai hyvityksellä, *satisfactio*, eli vastaavalla määrällä ylimääräisiä ansiollisia tekoja (oikeudellinen tasapaino).
- 3. Koska ihminen on velvollinen joka tapauksessa aina pitämään koko Jumalan lain, hän ei voi mitenkään saavuttaa ylimääräisiä ansioita, joilla voisi hyvittää rikoksensa ja siten lepyttää Jumalan.
- 4. Vaihtoehtoja on kaksi: joko pyhä Jumala oikeudenmukaisesti rankaisee ja tuhoaa syntiin langenneen ihmislajin tai sitten näyttämölle astuu joku sellainen, joka on täysin synnitön ja pyhä ja kykenee ylimääräisillä *ansioillaan* ansaitsemaan hyvityksen ihmiskunnan puolesta. Ihmisellä on velvollisuus suorittaa hyvitys ja vain Jumalalla on kyky tehdä se. Siksi Jumalan Pojan inkarnaatiosta tuli välttämättömyys (*necessitas*).
- 5. Synnittömän Jumalan Pojan nöyrä kuuliaisuus mitä häpeällisimpään kuolemaan asti on niin suuri ansio, että se hyvittää ihmiskunnan kaikki synnit.
- 6. Tätä Jumalan Pojan ansion "aarteistoa" eli armoa kirkko jakaa syntisille sakramenttiansa kautta.

- *Jo Anselmin ajatuskulkuun sisältyi myös oikeudellinen ajatus Kristuksen kuolemasta *sijaisrangaistuksena*, mutta ei kovin korostetusti. Anselm korosti ennen muuta Kristuksen kärsimyksen ansiollisuutta. Myöhemmin voimme puhua tietynlaisesta "*post-anselmilaisesta*" sovitusopista. Varsinkin Tuomas Akvinolainen (k. 1274) rakensi sovitusoppinsa pääasiassa juuri sijaisrangaistuksen ideaan: Jumalan Poika suorittaa pyhän Jumalan loukatun kunnian hyvityksen ottamalla meidän paikkamme, kärsimällä meidän *sijastamme* sen rangaistuksen, johon olemme synnillämme syyllistyneet. Myöhemmin varsinkin kalvinistinen uskonpuhdistus rakensi koko sovitusoppinsa juuri tämän päättelylinjan mukaiseksi (penal substitution). (Lutherin käsityksestä alempana.)

- *Anselmin mallia on arvosteltu mm. näin:
- -Epäraamatullisesti liikaa latinalais-germaaniseen oikeudelliseen kontekstiin sekä platonistiseen "Jumala ei voi kärsiä" -ideaan sidottu. Se myös heijastaa keskiajan feodaalista yhteiskuntaeetosta ja katolisen kirkon hyvitys-keskeistä rippikäytäntöä ja messu-uhriteologiaa.
- -Inkarnaatio ja sovitus erillään. Malli on epätrinitaarinen.
- -Sovitus irti meidän ihmisyydestämme, tapahtuu jossain metafysisessä Jumalan oikeusmaailmassa.
- -Sovitus ei liity Jeesuksen ylösnousemukseen. Jne.

● 3. Abelardin humanistava malli: subjektiivinen sovitus

- *Pierre Abelard (k. 1142) koki Anselmin juridisen mallin vastenmieliseksi ja korosti Jumalan rakkautta sovituksen perusmotiivina. Jumalan Pojan kärsimys ja kuolema on äärimmäinen Jumalan rakkauden demonstraatio, joka liikuttaa syvästi syntisen ihmisen mieltä ja esimerkiksi pehmentää kovan sydämen katumukseen ja kääntymykseen. Jumalan rakkaus ihmiseen herättää ihmisen vastarakkauden Jumalaan. Näin tapahtuu "sovitus".
- *Sovitus on varsinaisesti jotakin, joka tapahtuu ihmisessä itsessään, se on siis *subjektiivista* sovitusta. Tämä erotuksena em. Anselmin mallista, jossa Jumalan Poika suorittaa juridisen *objektiivisen* hyvityksen ihmiskunnan edustajana ja sen puolesta. Abelard ei tosin täysin hylännyt perinteisiä näkemyksiä, mutta painopiste siirtyi hänen mallissaan.

- *Valistuksen rationalistinen teologia tunsi vastenmielisyyttä sekä "myyttistä ja primitiivistä" Christus Victor -mallia että Anselmin juridista satisfkatio-mallia kohtaan. Se omaksui Abelardin humanistavan mallin vieden sitä vielä radikaalimmin *eksemplaariseen* suuntaan.
- *Valistuksen mukaan on tarpeetonta sovittaa Jumalaa, sillä hän ei ole vihastunut vaan rakastava. Dogmatisoidun Kristuksen tilalle asetettiin historian Jeesus, jota tarkastellaan "ideaalisena ihmisenä", "ihmiskunnan päänä", "esikuvana" - oikean humaniteetin ja eettisyyden mallina (Englannin deismi, F.Schleiermacher, A.Ritschl, W.Herrmann, A.Harnack ym.).

- *Valistuksen humanistinen kristologia liittyi *optimistiseen ihmiskäsitykseen*; synnin käsitettä pidettiin jäännöksenä taikauskon aikakaudelta (ks. myös McGrath, 439-444).
- Aulénin mielestä valistuksen näkemys Jeesuksesta pikemminkin hyvän asian marttyyrina kuin ristillä kärsivänä maailman Vapahtajana tuhoaa kristinuskon ytimen, pelastavan armon. Risti toki on esim. Lutherinkin mukaan *kristillisen eksistenssin ja elämän* perusmalli, mutta ristin merkitys ei tyhjenny siihen.

Mitä meidän pitäisi ajatella Jeesuksen rististä?

- *Aulén korostaa, että Christus Victor -malli oli paitsi Paavalin myös muiden UT:n kirjoittajien sovitusopillinen pääidea. Tosin Paavali liitti tähän malliin vahvasti Vanhaan testamenttiin perustuvan *uhrin* ajatuksen, jonka pohjalta käsitteet "*sovitus*" (*katallage*) ja "*lunastus*" (*apolytrosis*) olivat hänelle keskeisiä.
- **Katallage* (2. Kor. 5:18-21; Room. 3:25, Johannekselainen "Jumalan Karitsa" -teologia ym.): Koko VT:n uhrijärjestelmä Israelin pääsiäisen vieton lammasuhrista Leviticuksen monimutkaiseen syntiuhrijärjestelmään on sen esikuva ja perusta, mitä lopullisesti ja varsinaisesti tapahtuu Jeesuksen Kristuksen ristillä (erit. Heprealaiskirje korostaa tätä). Erityisesti korostuu *veri eli "elämänvoima"* (Gen. 9:4-5) synnin tuhoaman elämän substituutiona ja kompensatsioonana: veri sekä puhdistaa saastasta että luo uuden elämän (Lev. 17:11; Hepr. 9:14,22).

- *Muita keskeisiä vanhatestamentillisiä perusteita Jeesuksen ristin ymmärtämiselle ovat Suuri sovituspäivä (Lev. 16) sekä Kärsivä Herran palvelija (Jes. 52:13-53:12). Jeesus on kuin "syntipukki", johon siirretään ihmislajin synti, ja sitten tämä "syntipukki" rangaistaan ja tuhotaan; näin tuhoutuu pahuus. Kun Jeesus teloitetaan, tapetaan "suurin mahdollinen syntinen" (*maximus peccator*, Luther). Nämä kaikki ovat vaikuttaneet sekä UT:n että varhaisten teologioiden sovitusopillisiin näkemyksiin (tosin Aulénin linkki VT:n ideoihin on heikko).
- Miten tulisi ymmärtää Jeesuksen huudahdus ristillä: "Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut?"

- **Apolytrosis* (Room. 3:24, Ef. 1:7, Kol. 1:14 ym.): Taustalla on idea orjan vapaaksi ostamisesta. Kärsimisellään ja sovintoverellään Jeesus, Jumalan Poika, on maksanut hinnan, jonka nojalla meidät synnin orjat voidaan vapauttaa. Ongelma: Jos maksajana on Jumala itse meidän puolestamme, kenelle lunnaat maksetaan? (Ei ainakaan Saatanalle, kuten eräät kirkkoisät päättelivät!)
- Lunnaat ovat myös vapautus velkavankeudesta, johon rakkauden kaksoiskäskyn eli Jumalan lain laiminlyöminen on ihmisen saattanut.

- *Johtava UT:n eksegeetti Joachim Jeremias toteaa, että UT sisältää erilaisia "ideakompleksien ryppäitä" yrittäessään selvittää Jeesuksen ristin merkitystä:
 - -toisen Aadamin kuuliaisuus (Room. 5)
 - -orjan vapaaksiostaminen
 - -vapauttaminen rangaistuksesta
 - -sijaisuhrin ajatus
 - -rauhan tekeminen ihmislajin ja Jumalan välille (*reconciliatio*).
- *Kirkkoisistä erityisesti Irenaeus edusti ajatusta Jeesuksen rististä turmiovaltojen voittajana; mutta idea voidaan havaita myös muilla kreikankielisillä isillä. Tähän päivään saakka idän ortodoksinen teologia on painottanut Christus Victor -mallia.

Lutherin sovitusoppi

- *Uskonpuhdistuksen ytimenä oli armo-opin puolustus. Läntisessä teologiassa armo-oppi sai "vanhurskauttamisopin" muodon (tästä enemmän osassa 11. De gratia - Armosta). Vanhurskauttamisopin on loogisesti perustuttava vahvasti kristologiaan, siihen mitä Jeesus Kristus kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan on tehnyt ihmislajin hyväksi. Ellei sovitusoppi ole selkeä ja vahva, ei armo-oppikaan voi olla sitä. Hämmästyttävää kyllä, esim. johtavan uskonpuhdistajan Martti Lutherin sovitusopista ei ole tehty mitään merkittäviä tutkimuksia!
- *Gustaf Aulén kirjassaan tosin nojaa vahvasti Lutheriin, mutta ei tee varsinaista tutkimusta tai selvitystä Lutherin kannasta; hän tukeutuu muihin Lutheria tutkineisiin, mm. R.Bringiin. Mitä Aulén sanoo Lutherin sovitusopista?

- *Aulénin mukaan Luther edustaa kaikkein kirkkaimmin aitoa Christus Victor -ideaa! Jeesuksen risti on ennen muuta voitto synnistä, kuolemasta, Saatanan orjuudesta, iankaikkisesta rangaistuksesta, helvetistä. Mutta samalla Luther liittää tähän voitto-teemaan muut raamatulliset sovituspilliset ideat, uhriin perustuvan sovituksen ja lunastuksen eli vapaaksioston.

- *Aulénin mukaan Luther laajensi Kristuksen voittamien turmiovaltojen määrän kolmesta (synti, kuolema, Saatana) viiteen, lisäten siihen *lain* ja *Jumalan vihan*. Suurin voitto, jonka Kristus saa aikaan, on muutos "Jumalan sisimmässä": hänen vihansa muuttuu armahdukseksi, Jumalan ikuinen, muuttumaton rakkaus voittaa hänen kirouksensa ja vihansa, jotka rationaalisten olentojen kapina on aiheuttanut. Sijaiskärsimisellään Kristus myös voitti ihmiset vapaiksi Jumalan lain rikkomisen aiheuttamasta kirouksesta ja rangaistuksesta.
- *Esim. Lutherin Isokatekismus (ks. uskontunnustuksen selitys, toinen uskonkappale) yhdistää hallitsevan voitto-teeman vapautukseen, sovitukseseen, lunastukseen ja jopa hyvitykseen.

Partisipatorinen näkemys sovituksesta

- *Eryteisesti Johanneksen teologia painottaa Jeesuksen ristinkuoleman *sakramentaalista vastaanottamista*: Joh. 6:54-57. Parhaiten Jeesuksen ristin merkitys ymmärretään tulemalla osallisiksi sen hedelmistä, *partisipoimalla* (*menein*-verbi) Jeesuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen.
- *Sama linja löytyy Paavalilta, 1. Kor. 10:16-17: osallisuus eli "*koinonia* Kristuksen vereen ja ruumiiseen" on varsinaisin tapa ymmärtää Jeesuksen ristin merkitys ja vaikutus. Samaa sanoimme jo edellä Paavalin kastekäsityksestä: eukaristian ohella myös kaste liittyy syntisen sakramentaalis-efektiivisellä tavalla Jeesuksen ristiin ja ylösnousemukseen (Room. 6). Paavali käyttää 165 kertaa ilmausta *en Christo*. *Christus pro nobis* ja *Christus in nobis* kuuluvat erottamattomasti yhteen!

- *Jos kysymme: Miksi Jumalan Pojan piti kuolla?, voimme samantien vastata: Siksi, että voisimme syödä hänen lihansa ja juoda hänen verensä ja elää ikuisesti! Jumalan Poika piti teurastaa, jotta hänestä tulisi "jakelukelpoinen" mahdollisimman monille ihmisille, "syötävä ja juotava" kaikkina aikoina ja kaikissa paikoissa. Ignatios: eukaristia on "kuolemattomuuden lääke", jota me synnin ja kuoleman alaiset kipeästi tarvitsemme elääksemme ikuisesti.

- *Erityisesti amerikkalainen luterilainen teologi Gerhard O. Forde on esittänyt, että Luther myös edustaa tietynlaista *sakramentaalis-partisipatorista* Jeesuksen ristin tulkintaa. "Jumalan viha laantuu", kun Jumala "onnistuu antamaan meille itsensä vaikuttavalla tavalla siten, että hän tosiasiallisesti ottaa pois meidän syntimme/epäuskomme". Olennaista on kysymys siitä, miten Kolmiyhteinen Jumala onnistuu yhdistämään meidän elämämme omaan elämäänsä, jotta me pelastuisimme ja eläisimme ikuisesti.
- *Tämä tapahtuu kun epäusko muuttuu uskoksi sanan ja sakramenttien vaikuttavan toiminnan kautta, näiden välityksellä Pyhä Henki synnyttää meissä uskon ja osallisuuden Kristuksen ristiin. Forde jatkaa Luther-tulkintaansa: "Jumalan viha leppyä, kun synnit annetaan anteeksi, kun Kristuksen ruumis ja veri annetaan 'meidän edestämme', silloin me tulemme sovitetuiksi." Kun Kristus tulee meihin, hän "nielaisee itseensä ja siten tuhoaa" kaiken syntimme ja syyllisyytemme (vrt. ns. Autuas vaihtokauppa).

- *Johtava amerikkalainen luterilainen teologi Robert W. Jenson sanoo: Paras tapa ymmärtää Jeesuksen ristiä toteutuu, kun "kirkko toistaa kärsimyskertomusta" ja aktualisoi sen omassa liturgiassaan. Jo Karl Barth totesi: Aidoin tapa ymmärtää Jeesuksen kärsimys on "sen pelkkä toisto" evankeliumien kärsimyskertomuksissa ja eukaristian vietossa. "Tämä tapahtuma puhuu itse omasta puolestaan, se on itse-selittävä tosiasia."
- *Edellä mainittiin, että risti on Lutherin mukaan myös kristillisen elämän perusmalli. Ristinteologia, *theologia crucis*, on kristillisen eksistenssin perustus: Tulee kantaa ja sietää toisten ja omaa pahuutta kostamatta tai menettämättä toivoaan, nöyrästi suostua niihin "risteihin", jotka Jumala elämämme aikana kannettavaksemme antaa jne.

- Taustana voisi ajatella Jumalan Pojan *kenosiksen* (Fil. 2, 1. Kor. 1), nöyryydyksen ja häpeän olevan äärimmäinen anti-saatanallinen teko, totaalinen ylpeyden vastakohta, joka rauettaa tyhjiin demonisen ylpeyden (*superbia*), joka on synnin juuri.
- *Näkemyks Jeesuksen ristin ymmärtämisestä sakramentaalis-efektiivisen *yhtymyksen eli union* kautta *partisipaationa* Kristuksen ristiin liittää sovitusopin olennaisella tavalla armo- eli vanhurskauttamisoppiin. (Tästä enemmän kohdassa 11. De gratia – Armosta.)